

Dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus* gatunkiem lęgowym w Częstochowie

Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* a new breeding species
of Częstochowa City

Stanisław Czyż¹, Damian Celiński²

¹ ul. Leśna 38 m. 31, 32-310 Jaroszewiec, e-mail: cygcyg@wp.pl

² Al. NMP 46 m.27, 42-200 Częstochowa, e-mail: sneakers_23@poczta.onet.pl

Abstract. First records of Syrian Woodpecker were noticed in Częstochowa in years 2008 – 2011. In breeding season in 2012 three broods were found in different parts of city. In first of them nest hole and female feeding young were observed. Second record concerns female feeding fledglings observed few times. Third record was spotted on the basis of observation of pair of adults feeding fledglings. Photo evidence for each individual was done. It is supposed a high probability to find Syrian Woodpecker also in other part of Częstochowa.

Key words: Syrian Woodpecker, *Dendrocopos syriacus*, urban population, nest location, Częstochowa

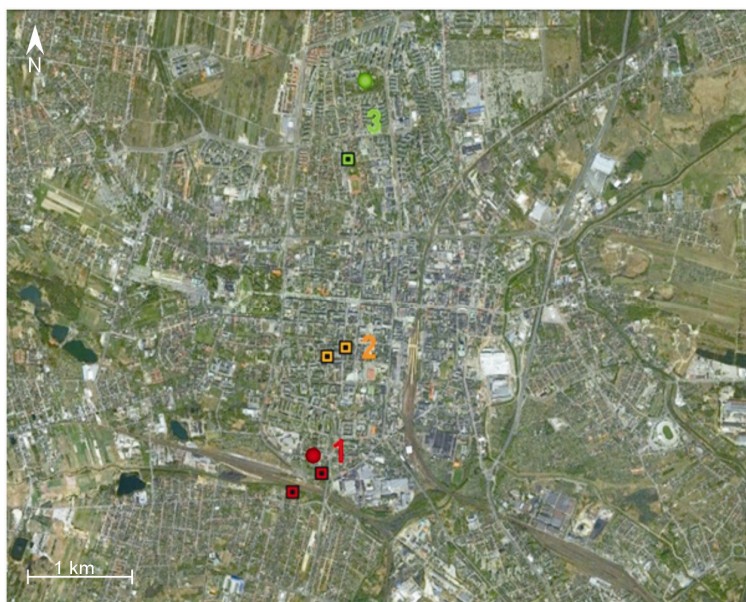
Słowa kluczowe: dzięcioł białoszyi, *Dendrocopos syriacus*, populacja miejska, lokalizacja gniazd, Częstochowa

Dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus* pojawił się jako nowy gatunek lęgowy w awifaunie Polski pod koniec lat 70-tych XX wieku w rejonie Rzeszowa, by w następnych latach dynamicznie kolonizować coraz to nowe obszary (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Buczek 2007). Obecnie zwarty areał lęgowy tego gatunku obejmuje południowo-wschodnią Polskę sięgając na północ w rejon Siedlec i Warszawy, na zachód po południową Kielecczynę i Dolinę Wisły. Sporadyczne lęgi odnotowano również w pozostałych regionach kraju poza Pomorzem Zachodnim (Buczek 2007).

Na obszar obecnego woj. śląskiego gatunek ten dotarł na początku lat 80-tych XX wieku. (Dyrz i in. 1991). Jednak dopiero w latach 90-tych dokonano obserwacji niezbieżnych świadczących o jego lęgowości. Pierwsze lęgi na tym obszarze odnotowano na Żywiecczyźnie (Tomiałojć i Stawarczyk 2003).

Na obszarze Górnego Śląska w granicach województwa śląskiego dokonano szeregu obserwacji dorosłych ptaków (m.in. w Katowicach, Bielsku-Białej, Raciborzu, Gliwicach, Rybniku, Tarnowskich Górach czy Wodzisławiu Śląskim), jednak nie stwierdzono lęgu. W południowej części obecnego woj. śląskiego potwierdzono lęg dzięcioła białoszyjego tylko jeden raz. W dniu 07.06.1994 w Czechowicach-Dziedzicach obserwowano 1 ♀ z pokarmem (Komisja Faunistyczna SO PTZool. 1995). Ponadto w okresie 31.03.–02.07.1999 obserwowano 1 ♂ i 2 ♀♀ w Katowicach-Brynowie w odpowiednim siedlisku, co sugeruje prawdopodobne lęgi w tym miejscu (Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2000). Ponadto w północnej części województwa 17.11.2000 obserwowano 1 ♂ w Postępie, gm. Myszków (Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2001).

W granicach administracyjnych miasta Częstochowy gatunek ten był obserwowany po raz pierwszy 08.08.2008 w dzielnicy Lisiniec, kiedy to w zadrzewieniach przy skrzyżowaniu ulic Lwowskiej i Wyszyńskiego widziano dwie dorosłe samice, (P. Wójcik, P. Sygiet). Następną obserwację dokonano 27.11.2010 w dzielnicy Północ przy Promenadzie im. Cz. Niemena, gdzie był widziany 1 ♂ (P. Hermański, www.forum.przyroda.org, 10.09.2012) oraz 22.03.2011 w rejonie ulic Wały Dwernickiego i Fieldorfa Nila w dzielnicy Tysiąclecia – również 1 ♂ (P. Hermański, inf. niepubl.). W latach 2003–2007 podczas zbierania danych o ptakach lęgowych z całego obszaru Częstochowy na powierzchniach atlasowych (1 km²) nie stwierdzono tego gatunku (Czyż 2008). Analizując dokonane w tym czasie obserwacje dzięcioła dużego *D. major* na kontrolowanych powierzchniach nieleśnych, można przypuszczać, że dzięciół białoszyi mógł być wówczas pomyłony z dzięciołem dużym przez mniej doświadczonych obserwatorów. W sezonie lęgowym 2012 dokonano szeregu obserwacji świadczących o lęgach dzięcioła białoszyjego w trzech miejscach centralnej części miasta (ryc. 1).

Rycina 1. Stanowiska dzięcioła białoszyjego *Dendrocopos syriacus* na obszarze Częstochowy w 2012 roku. Numeracja odpowiada numeracji stanowisk w tekście. Kwadratami oznaczono miejsca zbierania pokarmu przez ptaki dorosłe dla młodych. Koła oznaczają pewne stanowiska lęgowe (mapa wygenerowana w Google Earth)

Figure 1. Breeding sites of Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* in Częstochowa in 2012. The numbering on the map corresponds to the numbering of the positions in the text. Squares indicates places where feeding birds were seen. Circles mean certain positions of breeding sites.

Stanowisko nr 1 znajdowało się przy ul. Krasińskiego w dzielnicy Trzech Wieszców. Dziuplę z piskletami, karmionymi przez oba dorosłe ptaki, znaleziono w dniu 27.05.2012 w zieleni osiedlowej, typowym siedlisku dla dzięcioła białoszyjego (Buczek 2004, Buczek 2007, Michalczuk i Michalczuk 2009; fot. 1). Znajdowała się ona w pniu wierzby *Salix* sp. na wysokości 9,2 m. Otwór dziupli o wystawie południowo-zachodniej miał kształt dość regularnego owalu o wymiarach 40,0 x 44,5 mm (ryc. 2). Dziupla była doskonale zamaskowana przez bujne ulistnienie osłaniające jej wlot, a ptaki dorosłe w jej pobliżu zachowywały się bardzo skrycie. W dniu 13.06.2012 obserwowano jednocześnie 3 podloty karmione poza dziuplą. W okresie karmienia piskląt dorosłe dzięcioły białoszyje potrafią poszukiwać pokarmu w odległości ponad 1 km od gniazda (Michalczuk i Michalczuk 2009). Dorosłe osobniki z tej pary zbierające pokarm dla piskląt widziano najdalej w odległości ok. 370 m od miejsca lęgu, w rejonie ul. Piastowskiej.

Fot. 1. Siedlisko lęgowe dzięcioła białoszyjego *Dendrocopos syriacus*. Czerwona strzałka wskazuje drzewo z dziuplą. Częstochowa, ul. Krasińskiego, 28.05.2012 (fot. S. Czyż).

Photo. 1. Breeding habitat of Syrian Woodpecker. Red arrow shows the tree with a nest hole. Częstochowa, Krasińskiego St., 28.05.2012.

Stanowisko nr 2 znajdowało się w Śródmieściu. W okresie 18.05–02.06.2012 wielokrotnie obserwowano ♀ żerującą w zapuszczonym przydomowym ogrodzie przy ul. P.O.W lub w zadrzewieniach przy ul. Nowowiejskiego. Samica odlatywała z pokarmem zawsze w kierunku zachodnim, jednak z uwagi na zwartą zabudowę nie można było określić bardziej precyzyjnie rejonu. W dniu 28.05.2012 samica z pokarmem odleciała z zadrzewień przy ul. Nowowiejskiego w kierunku ul. Dąbkowskiego, gdzie pomiędzy zabudową znajdowały się obszary zieleni osiedlowej z wierzbą. Pomimo poszukiwań nie znaleziono zajętej dziupli.

Rycina 2. Przekrój oraz wymiary dziupli dzięcioła białoszyjego *Dendrocopos syriacus* zmierzone 31.08.2012 w Częstochowie przy ul. Krasińskiego (fot. S. Czyż; rys. T. Cofa).

Figure 2. Vertical profile and dimensions of nest hole of Syrian Woodpecker measured on 31.08.2012 in Częstochowa, Krasińskiego St.

Stanowisko nr 3 znajdowało się w dzielnicy Tysiąclecia. W zadrzewieniach na obszarze Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego przy ul. P.C.K. w dniach 15 i 18.06.2012 obserwowano parę ptaków dorosłych z 2 podlotami (P. Hermański, www.birdwatching.pl, 10.09.2012). Prawdopodobnie ♀ z tej pary lęgowej była obserwowana w dniu 23.05.2012 podczas żerowania na zadrzewieniach pomiędzy ulicami Dąbrowskiego i Kilińskiego, w odległości około 700 m od miejsca lęgu.

Ponieważ istnieje możliwość występowania lęgów mieszanych dzięcioła białoszyjego z dzięciołem dużym (Tomiałojć i Stawarczyk 2003), zebrano dokumentację fotograficzną każdego z obserwowanych dorosłych dzięciołów białoszyich, na których widoczne są typowe dla tego gatunku cechy upierzenia (fot. 2 i 3).

Pomimo, że dzięcioł białoszyi jest gatunkiem zasiedlającym obszary synantropijne to w dalszym ciągu wiedza o jego rozmieszczeniu czy biologii lęgowej na obszarze Polski jest dość uboga. Wyniki zebrane w roku 2012 z niewielkiego obszaru Częstochowy powinny zachęcić obserwatorów ptaków do dalszych poszukiwań tego gatunku na pozostałym obszarze miasta.

Fot. 2. Samica dzięcioła białoszyjnego *Dendrocopos syriacus* w pobliżu dziupli, Częstochowa, ul. Krasińskiego, 28.05.2012 (fot. S. Czyż).

Photo. 2. Female of Syrian Woodpecker at the nest hole. Częstochowa, Krasińskiego St., 28.05.2012.

Fot. 3. Samiec dzięcioła białoszyjnego *Dendrocopos syriacus* w pobliżu dziupli, Częstochowa, ul. Krasińskiego, 30.05.2012 (fot. S. Czyż)

Photo. 3. Male of Syrian Woodpecker at the nest hole. Częstochowa, Krasińskiego St., 30.05.2012.

Podziękowania

Dziękujemy Panu Stanisławowi Królikowskiemu za przekazanie swoich obserwacji dzięcioła białoszyjego.

Literatura

- Buczek A. 2004. *Dendrocopos syriacus* – dzięcioł białoszyi. [W:] Gromadzki M. (Red.) Ptaki. Cz. II. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000. T. 8. Ministerstwo Środowiska, Warszawa: 266–270.
- Buczek A. 2007. Dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus*. [W:] Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chyralecki P. (Red.) Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2004. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań: 304–305.
- Czyż S. 2008. Atlas ptaków lęgowych Częstochowy 2003–2007. [Nakład własny], Częstochowa.
- Dyrz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. 1991. Ptaki Śląska. Monografia faunistyczna. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław.
- Komisja Faunistyczna SO PTZool. 1995. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1994. Raport nr 11. *Notatki orn.* 36(3–4): 352–353.
- Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2000. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1999. Raport nr 16. *Notatki orn.* 41(4): 305.
- Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2001. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2000. Raport nr 17. *Notatki orn.* 42(3): 208–209.
- Michalczuk J., Michalczuk M. 2009. Dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus*. [W:] Chyralecki P., Sikora A., Cenian Z. (Red.) Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasia. Główny Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa: 521–527.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław.
- [Online:] <http://forum.przyroda.org> [10.09.2012].
- [Online:] <http://www.birdwatching.pl> [10.09.2012].

Mieszane lęgi pliszki cytrynowej *Motacilla citreola* i żółtej *Motacilla flava* na polach irygacyjnych we Wrocławiu

Mixed breeding of Citrine Wagtail *Motacilla citreola* and Yellow Wagtail *Motacilla flava* on the sewage farm in Wrocław

Stanisław Rusiecki

Muzeum Przyrodnicze, Uniwersytet Wrocławski, ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
e-mail: rusiecki@biol.uni.wroc.pl

Abstract. Citrine Wagtail *Motacilla citreola* has been a regular breeder in Poland since 1994, while in Silesia region only four breeding sites has been recorded until this report. In spring 2011 & 2012 a male Citrine Wagtail successfully bred with a female Yellow Wagtail *M. flava*. The male held the same territory in both seasons on the sewage farm in Wrocław. It is the second record of a mixed breeding of this species in Poland.

Key words. Citrine Wagtail, *Motacilla citreola*, Yellow Wagtail, *Motacilla flava*, mixed breeding, Silesia

Słowa kluczowe. pliszka cytrynowa, *Motacilla citreola*, pliszka żółta, *Motacilla flava*, lęgi mieszane, Śląsk